

Кушнір Я. Р., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Белуга Ю.М., старший викладач

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Поняття «електронні докази» почало використовуватися у 70-х роках ХХ століття разом із появою «машинних документів». Тоді такі документи, як правило, розглядалися як аналоги письмових доказів, оскільки вони не відрізнялися від звичайних паперових документів, створених друкарським способом.

На сьогоднішній день електронні докази відіграють важливу роль у системі доказів. Термін «електронний доказ» у юридичній науці може мати різні тлумачення, іноді асоціюється з терміном «цифрові докази». З розвитком комп'ютерної техніки цей тип доказів став відомий також як «електронний», вражаючи не лише цифровими, а й електронними засобами доведення.

Безперечно, введення в ЦПК нового незалежного засобу доказування - електронного доказу, є позитивним явищем. Це дозволяє уникнути ряду проблем, які раніше виникали в судовій практиці через відсутність нормативного регулювання використання таких джерел доказової інформації.

О. Воронюк зауважує, що під час дослідження цифрової інформації через відсутність у процесуальних кодексах такого виду доказів як електронні, суди були змушені відносити звуко- та відеозаписи до речових доказів, а електронне листування, електронні документи – до письмових [1, с. 12].

Т. В. Цюра ще у 2005 році запропонувала виділити докази, отримані за допомогою технічних засобів. До останніх вказаний автор відносить звуковідеозапис, фотографії, інформацію, отриману через Інтернет, комп'ютерні програми, що ґрунтуються на комп'ютерній обробці поданого матеріалу [2, с. 42].

Електронним доказам присвячені статті 100 та 101 ЦПК України. Вперше на законодавчому рівні в Україні визначено поняття електронного доказу. Відповідно до частини 1 статті 100 ЦПК електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній

формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах, системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет).

У ЦПК детально регламентовано порядок подачі суду електронних доказів. Вони подаються в оригіналі або в електронній копії, на яку накладено кваліфікований електронний підпис відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу [3].

Відповідно до статті 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги». У разі надсилання електронного документа кільком адресатам або його зберігання на кількох електронних носіях інформації кожний з електронних примірників вважається оригіналом електронного документа. Якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу [4].

З огляду на вищезазначену норму закону, можна виокремити таку суттєву ознаку електронного документа як наявність декількох оригінальних примірників на різних носіях інформації.

Як зазначав К. Б. Дрогозюк, на відміну від звичайного документа, електронний документ може бути «прочитаний», тобто перетворений у форму, доступну для сприйняття людиною лише за допомогою технічних засобів або спеціальних програм [5, с. 61]. Таку природу електронних доказів потрібно враховувати суду при їх дослідженні та оцінці. Тобто відтворена на папері копія такого доказу не буде визнаватись оригіналом електронного доказу, а лише його паперовою копією.

Особливу природу мають такі електронні докази як звуко-, відеозаписи, цифрові зображення, примірники яких є однаковими на всіх джерелах інформації, де вони зберігаються. Тому такі види електронних доказів не можуть мати електронних копій та є оригіналами незалежно від кількості примірників.

Однак, у даній ситуації необхідно звернути увагу на такий момент. Якщо відео-, звукозапис чи цифрове зображення завантажені на будь-який веб-сайт з мережі Інтернет, то файл, створений в подальшому шляхом копіювання з такого сервісу на інший технічний засіб (оптичний диск,

карту пам'яті тощо) є електронною копією такого електронного документа.

Отже, електронні докази – це новий вид доказів, що застосовується в цивільному процесі порівняно недавно і за своїм внутрішнім змістом поділяється та може існувати у вигляді електронного документа, аудіозапису, відеозапису якої-небудь події, цифрової фотографії тощо. У зв'язку з вищевказаним, в суді, а також серед сторін, які беруть участь у процесі, виникають питання, пов'язані з оцінкою цифрових доказів в контексті їхньої допустимості та достовірності. Проблема невизначеності в процедурі засвідчення та посвідчення копій електронних доказів залишається актуальною, особливо при розгляді конкретних електронних доказів, таких як інформація з мережі Інтернет. Це обумовлено тим, що до моменту судового розгляду така інформація може бути видалена, що суттєво збільшує ризик невдачі у доведенні факту її наявності.

Література

1. Воронюк О. Електронні докази: що вважати оригіналом а що – копією? *Закон і Бізнес*. 2017. № 45 (1343). С. 12.
2. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі: науково-практичний посібник. Київ: КНТ, 2005. 256 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 40–41, 42. Ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV (із змінами і доповненнями в редакції від 30.09.2015 року). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/851-15>.
5. Дрогозюк К. Сучасні джерела доказування в цивільному процесі України та Франції. *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 52–63.

УДК 349.2 (043.2)

Мирончук В. В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний університет «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна,
Науковий керівник: Чанишева Г. І., д.ю.н., професор,

ЩОДО ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОСНОВИ КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Здобуття Україною незалежності ознаменувало перебудову всього суспільного життя, включаючи сферу праці та регулювання трудових відносин, характерною рисою чого стало закладення підвалин подальшого формування механізмів соціального партнерства між представниками